

Hogeschool van Amsterdam
Onderwijs en Opvoeding
Mevrouw P. Smulders
Opleidingsmanager masteropleidingen
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam

Datum: 8 oktober 2013

Kenmerk: HC/13.282

Onderwerp: Beoordeling uitvoering en resultaten Herstelplan
Masteropleiding Leraar Nederlands en Masteropleiding Leraar Frans.

Geachte mevrouw Smulders,

In verband met uw aanvraag voor accreditatie van de hbo Masteropleiding leraar Frans en de hbo Masteropleiding leraar Nederlands heeft het panel de uitvoering van uw "Herstelplan Masteropleiding Leraar Nederlands en Masteropleiding Leraar Frans" (26 september 2012) beoordeeld, mede aan de hand van uw "Stand van zakenrapport: Hersteltraject masteropleidingen Frans & Nederlands" (20 juni 2013). Ook heeft het panel van beide opleidingen nieuwe afstudeerwerkstukken (afstudeeronderzoeken en onderzoeksplannen) beoordeeld en dan met name op die aspecten die in een eerder stadium door het panel al onvoldoende werden gekwalificeerd.

In deze brief vat het panel zijn bevindingen samen en formuleert het zijn advies aan de NVAO. Dat advies is positief. Naar het oordeel van het panel komen beide opleidingen thans in aanmerking voor accreditatie.

De bevindingen van het panel hebben betrekking op (1) de uitvoering van het Herstelplan en (2) de kwaliteit van de beoordeelde afstudeeronderzoeken en afstudeerplannen.

1. Uitvoering Herstelplan

De opleidingen hebben over de uitvoering van het Herstelplan gerapporteerd in het "Stand van zakenrapport: Hersteltraject masteropleidingen Frans & Nederlands" – 20 juni 2013. Het is een zeer gedetailleerde en inzichtelijke weergave van de stand van zaken m.b.t. alle in het Herstelplan opgenomen maatregelen. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

- 1a. De implementatie van het eerste jaar van de *nieuwe onderzoekslijn* is gestart met het studentencohort 2011-2012. Deze studenten studeren vanaf 2013-2014 af in de nieuwe stijl. Het eerder gestarte cohort 2010-2011 volgt vanaf 2011-2012 een aangepast programma: de oude vakken, maar met intensievere vakdidactische begeleiding en vakoverstijgende workshops in de eindfase van *Onderzoeksplan* en *Praktijkonderzoek*. Een deel van de studenten van dit cohort stroomde door naar de nieuwe onderzoekslijn. (Zie 1d.)

De effecten van de verbetermaatregelen in de onderzoekslijn zijn voor het eerst volledig zichtbaar in de praktijkonderzoeken (van cohort 2011-2012) die in collegejaar 2013-2014 tot stand worden afgerond. Echter, de eerste studenten van dit cohort (2011-2012) hebben in het voorjaar van 2013 het onderdeel Onderzoeksplan afgerond. Om nu al het effect van de verbetermaatregelen in de onderzoekslijn in beeld te brengen, hebben de opleidingen deze onderzoeksplannen en de bijbehorende beoordeling voorgelegd aan het audit panel. Het gerealiseerde eindniveau voor wat betreft de complexiteit van de probleemstelling, de doelstelling van het onderzoek, de formulering van de onderzoeksvraag en de onderzoeksopzet - de kern van de kritiek van het panel in 2011- zijn namelijk onderdeel van de opzet en beoordeling van Onderzoeksplan.

Daarnaast hebben de opleidingen de verslagen van praktijkonderzoek ter beoordeling voorgelegd. Deze zijn afkomstig van de cohorten die zijn gestart vóór de implementatie van de nieuwe onderzoekslijn. Voor een deel daarvan (vanaf cohort 2010-2011) hebben zij wel de intensieve vakdidactische begeleiding gehad.

- 1b. De *toetsing van het eindniveau* bestaat thans uit een toetsing (go/no go) van het onderzoeksplan en een summatieve toetsing van het verslag van het praktijkonderzoek waarin het onderzoeksplan is verwerkt. Bij de beoordeling van het onderzoeksplan gaat het om vier van de acht onderdelen van de beoordeling van het *praktijkonderzoek* (zie 1c.). Studenten kunnen probleemstelling, theoretisch kader, onderzoeksvraag en onderzoeksopzet verbeteren dankzij een vroegtijdige beoordeling ervan (inclusief feedback) in het kader van de toetsing van het onderzoeksplan. Door de beoordeling van inhoud en niveau van onderzoeksplan en praktijkonderzoek aan elkaar te koppelen weten studenten op voorhand beter wat van hen verwacht wordt in het praktijkonderzoek.
- 1c. Beide opleidingen hebben de borging van het masterniveau nu ook voor de rol van Educatief Onderzoeker onder controle, en wel via het stellen van hogere eisen aan het praktijkonderzoek. Onderzoeksplan en praktijkonderzoek worden vanaf 2013-2014 in een nieuw beoordelingsformat (zie Tabel 1) met daarin heldere, valide en betrouwbare beoordelingscriteria, beoordeeld. Ook de beoordelingsprocedure is aangescherpt (zie 1f.).

Na afronding van een pilot waarin bestaande *onderzoeksplannen* en *praktijkonderzoeken* aan de hand van het nieuwe beoordelingsformulier worden beoordeeld zal het beoordelingsformulier zo nodig worden aangescherpt t.b.v. het gebruik voor beide opleidingen en om docenten ermee vertrouwd te maken. Vanaf 2013-2014 wordt met het nieuwe formulier gewerkt.

De koppeling van de *eindkwalificaties van Educatief Onderzoeker* (rol 5) en de onderdelen van het beoordelingsformulier is in onderstaande tabel zichtbaar. Alle eindkwalificaties worden in ten minste één van de onderdelen van de eindbeoordeling getoetst.

Eindkwalificaties Educatief Onderzoeker		1	2	3	4	5	6
Onderdelen beoordelingsformulier	OP= Onderzoeksplan PO= Praktijkonderzoek	De master kan resultaten van onderwijs-onderzoek lezen en duiden	De master kan relevante praktijkvragen vertalen naar hanteerbare en onderzoekbare vraagstelling voor (ontwerpgericht) onderwijs-onderzoek binnen de context van de eigen praktijk.	De master is in staat een probleem-analyse theoretisch en empirisch te onderbouwen met behulp van relevante literatuur en dataverzameling in de eigen praktijk.	De master kan op basis van een probleem-analyse een ontwerp maken dat toegepast kan worden binnen de eigen klas of school.	De master kan een onderzoeksopzet maken en uitvoeren om de effectiviteit van het ontwerp te onderzoeken.	De master kan de resultaten van zijn onderzoek delen met collega's binnen en buiten de eigen school en op grond daarvan aanbevelingen doen.
Probleemstelling	OP en PO		X				
Theoretisch kader	OP en PO	X		X			
Onderzoeksvraag	OP en PO		X				
Onderzoeksopzet	OP en PO				X	X	
Resultaten	PO			X		X	
Conclusies en discussie	PO	X				X	
Aanbevelingen	PO	X			X		X
Presentatie	PO						X

Tabel 1: Eindkwalificaties en de reikwijdte van de beoordelingscriteria

- 1d. Blijkens het curriculum kent de *nieuwe onderzoekslijn* thans een sterke binding met de vakdidactiek (geïntegreerde aanpak) en binnen die onderzoekslijn hebben opbouw van onderzoekvaardigheden en methodologie een herkenbare plaats. De onderzoekslijn is inmiddels tot *Praktijkonderzoek deel 1* geïmplementeerd. Studenten werken vanaf het eerste semester aan onderzoekskennis en -vaardigheden en zijn daardoor bij aanvang van het onderzoek in jaar 2 beter voorbereid op het ontwerpen en uitvoeren van passend onderzoek op masterniveau.

Semester	Module	Inhoud	EC's
1	Onderzoeksvaardigheden 1 (voorheen 'Gereedschapskist')	Studenten analyseren twee vakdidactische onderzoeksartikelen aan de hand van een analyseschema en verwerken dit tot een essay. Zij leren de opbouw van wetenschappelijke artikelen kennen en kritisch te analyseren.	2
2	Onderzoeksvaardigheden 2 (voorheen 'Onderzoeksthema')	Studenten repliceren een al gepubliceerd vakdidactisch onderzoek in de eigen onderwijspraktijk. Studenten doorlopen de empirische cyclus aan de hand van een bestaand voorbeeld en passen deze ook toe.	4
3	Onderzoeksplan	Studenten stellen een onderzoeksplan op en maken een probleemanalyse (analytisch onderzoek) via empirisch onderzoek en zij rapporteren daar schriftelijk over.	5
4 & 5	Praktijkonderzoek (deel 1 en 2)	Studenten voeren een onderzoek uit in lijn met het onderzoeksplan en rapporteren hierover.	9

Tabel 2: Onderzoekslijn

In het eerste studiejaar (semester 1 en 2) leren studenten de basis onderzoekvaardigheden door middel van het analyseren van onderzoeksartikelen en via het repliceren van onderzoek over de didactiek van het eigen vakgebied.

In het tweede jaar (semester 3 & 4) schrijven de studenten een *onderzoeksplan* en beginnen zij hun praktijkonderzoek. Dit kan sinds 2012-2013 zowel een ontwerp-onderzoek als analytisch onderzoek zijn. Het praktijkonderzoek wordt in semester 5 afgerond.

- 1e. De begeleiding door *docenten* met voldoende expertise is van groot belang. De teams zijn daarom uitgebreid met nieuwe docenten die bekwaam zijn op het terrein van vakdidactisch onderzoek. De overige docenten zijn getraind en werken samen binnen zogeheten 'onderzoekvakteams'.

In februari 2013 is bij de masteropleidingen een nieuwe (gepromoveerde) coördinator Onderzoek gestart die beschikt over alle drie de competenties (vakdidactisch, lerarenopleider, onderzoeker). Zij werkt nauw samen met de onderzoeks(vak)docenten en organiseert en begeleidt scholings- en samenwerkingsbijeenkomsten.

Bij opleidingen Frans en Nederlands zijn studiejaar 2012-2013 docenten aangenomen die over methodologische expertise beschikken: een bij Frans en twee bij Nederlands. Twee van hen beschikken ook over vakdidactische expertise of expertise als lerarenopleider. De vakdocent Frans is met haar promotietraject bezig en heeft expertise als lerarenopleider, de vakdocent Nederlands is gepromoveerd op een taalkundig onderwerp en de nieuwe hoofddocent Nederlands is gepromoveerd op een vakdidactisch onderwerp.

- 1f. Met ingang van september 2012 hebben beide opleidingen de *beoordelingsprocedure aangescherpt*. En wel als volgt. Het onderzoeksplan en het praktijkonderzoek worden thans door twee beoordelaars beoordeeld. Zij vullen ieder onafhankelijk van elkaar het beoordelingsformulier in en geven onafhankelijk van elkaar een cijfer. Vervolgens gaan ze met elkaar in gesprek om de twee beoordelingen te vergelijken en komen tot een overeenstemmend eindoordeel.

De eerste beoordelaar bij het onderzoeksplan is de begeleider en de tweede beoordelaar is een andere vaste docent. Hiermee wordt het vier-ogen principe niet alleen bij de afstudeerwerkstukken, maar ook al eerder in beider curriculum toegepast bij het beoordelen van de onderzoeksplannen.

De beoordelaar van een eindwerkstuk is niet betrokken bij de begeleiding.

Bij het praktijkonderzoek treden de onderzoeksdocenten (die geen begeleider zijn) op als eerste beoordelaar en worden lectoren van het Kenniscentrum dan wel externe beoordelaars van buiten de HvA (bijv. UvA en VU) als tweede beoordelaar ingezet. De 'coördinator onderzoek' treedt bij het praktijkonderzoek op als examinator, beoordeelt steekproefsgewijs *praktijkonderzoeken* en zorgt voor de procesbewaking. De coördinator heeft ook een signaalfunctie naar de kwaliteit van individuele beoordelaars en kan trainingen en begeleiding inzetten wanneer dit nodig is.

Samenvatting

Het panel is bijzonder te spreken over de gedisciplineerde en doelgerichte uitvoering van de maatregelen van het Herstelplan zoals blijkt uit het "Stand van zakenrapport: Hersteltraject masteropleidingen Frans & Nederlands" (20 juni 2013).

De onderzoekslijn, die reeds in het 1^e jaar aanvangt, is thans verbonden met de vakdidactiek en kent een scherpe focus op vaardigheden en methodologie. De binding met de lectoren is versterkt, daar waar het de beoordeling van eindwerkstukken betreft. Beide opleidingen hebben er zorg voor gedragen over voldoende onderzoekexpertise te beschikken. De eindkwalificaties, verbonden aan de rol Educatief Onderzoeker, hebben beide opleidingen niet alleen op een bij het masterniveau passende wijze geëxpliciteerd maar ook uitdrukkelijk als referentiepunten in het beoordelingskader opgenomen.

Het panel is dan ook van oordeel dat beide opleidingen thans meer dan voldoende zijn geëquipeerd om de kwaliteit van de educatieve onderzoeker zeker te stellen. Daarmee komen deze opleidingen geheel tegemoet aan de bezwaren die het panel in zijn oorspronkelijke kwaliteitsbeoordeling naar voren heeft gebracht.

2. Afstudeeronderzoeken en onderzoeksplannen

Het panel, in casu de betreffende vak-deskundigen, hebben de praktijkonderzoeken (afstudeeronderzoeken) en onderzoeksplannen die (deels) onder het nieuwe regime tot stand zijn gekomen, beoordeeld.

De vak-deskundige Frans heeft alle praktijkonderzoeken Frans (3) en alle onderzoeksplannen Frans (3) beoordeeld. De vak-deskundige Nederlands heeft 10 van de 14 praktijkonderzoeken Nederlands en alle onderzoeksplannen Nederlands (2) beoordeeld.

Hun beider oordeel is positief. Dat geldt voor alle Franse praktijkonderzoeken, alle Franse onderzoeksplannen, voor negen van de tien praktijkonderzoeken Nederlands en voor alle onderzoeksplannen Nederlands.

2a. Werkstukken Frans

Situatie 2011: De kritiek van het panel op de werkstukken die het in 2011 had beoordeeld, laat zich als volgt samenvatten:

- Scope en context van de probleemstelling: te mager of veel te ambitieus, te weinig afgebakend.
- De verantwoording waarom voor een bepaalde onderzoeksmethode is gekozen en het theoretisch kader ontbreken.
- De validiteit en betrouwbaarheid van de onderzoeksmethode zijn beneden de maat.
- Het gebruik van bronnen is onvoldoende transparant en niet kritisch.

Situatie 2013: De thans beoordeelde werkstukken uit 2013 scoren op de punten probleemstelling, theoretisch kader, onderzoeksmethode en bronnengebruik positief. Daarmee is de belangrijkste kritiek van het panel die een accreditatie belemmerde, weggenomen. Hieruit blijkt dat de kwaliteitsmaatregelen die de opleiding heeft uitgevoerd, thans reeds hun eerste vruchten afwerpen. De drie onderzoeksplannen vallen voorts op door de serieuze opzet, praktijkgerichtheid en niveau.

Conclusie: De kwaliteit van de huidige werkstukken (praktijkonderzoeken en onderzoeksplannen) en de soliditeit van de uitgevoerde verbetermaatregelen (zie § 1) zijn voor het panel reden de NVAO te adviseren tot accreditatie van de masteropleiding leraar Frans te besluiten.

2b. *Werkstukken Nederlands*

Situatie 2011: De kritiek van het panel op de werkstukken die het in 2011 had beoordeeld, komt grotendeels overeen met de kritiek op de 'Franse' werkstukken en laat zich als volgt samenvatten:

- Scope en context van de probleemstelling: te mager en/of te weinig afgebakend.
- De verantwoording waarom voor een bepaalde onderzoeksmethode is gekozen en het theoretisch kader ontbreken.
- De validiteit en betrouwbaarheid van de onderzoeksmethode zijn onvoldoende.
- Het transparant en kritisch gebruik van bronnen is onvoldoende.
- Niveau van de analyses is te beperkt.

Situatie 2013: Negen van de tien thans beoordeelde praktijkonderzoeken uit 2013 scoren op de punten probleemstelling, theoretisch kader, onderzoeksmethode, bronnengebruik en niveau van de analyses positief. Daarmee is de belangrijkste kritiek van het panel die een accreditatie belemmerde, weggenomen. Hieruit blijkt dat de kwaliteitsmaatregelen die de opleiding heeft uitgevoerd, thans reeds hun eerste vruchten afwerpen.

Conclusie: De kwaliteit van de huidige werkstukken (praktijkonderzoeken en onderzoeksplannen) en de soliditeit van de uitgevoerde verbetermaatregelen (zie § 1) zijn voor het panel reden de NVAO te adviseren tot accreditatie van de masteropleiding leraar Nederlands te besluiten.

Algemene conclusie

1. De hbo masteropleiding leraar Frans: de beoogde eindkwalificaties beoordeelde het auditpanel reeds als goed, de onderwijsleeromgeving, het systeem van toetsing en beoordeling beoordeelde het auditpanel reeds als voldoende. De opleiding Frans heeft thans dankzij het consequent uitvoeren van haar Herstelplan, aangetoond, dat haar studenten in alle vijf rollen het masterniveau hebben bereikt. Ook in de voor een masteropleiding (cruciale) rol, namelijk de rol van onderzoeker wordt het masterniveau voldoende gerealiseerd. Op basis hiervan komt het auditteam tot een totaaloordeel 'voldoende' voor de opleiding Frans.
2. De hbo masteropleiding leraar Nederlands: de beoogde eindkwalificaties beoordeelde het audit panel reeds als goed. De onderwijsleeromgeving, het systeem van toetsing en beoordeling beoordeelde het auditpanel reeds als voldoende. De opleiding Nederlands heeft thans aangetoond dat studenten in alle vijf rollen het masterniveau hebben bereikt. Ook in de voor een masteropleiding (cruciale) rol, namelijk de rol van onderzoeker wordt het masterniveau voldoende gerealiseerd. Op basis hiervan komt het auditteam tot een totaaloordeel 'voldoende' voor de opleiding Nederlands.

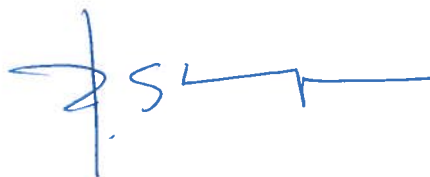
3. Op grond van zijn positieve algemene oordeel over de hbo masteropleiding Frans en de hbo masteropleiding Nederlands, is het audit panel van oordeel dat beide hbo masteropleidingen in aanmerking komen voor accreditatie door de NVAO.

Namens het audit panel,

8 oktober 2013

drs. R.B. van der Herberg,
voorzitter

drs. R.F. Stapert,
secretaris

BIJLAGE

A. Samenstelling panel¹

Panelleden	Expertise	Expertise	Expertise	Expertise	Expertise
In het kader van de beoordeling van uitvoering en resultaten Herstelplan Masteropleiding Leraar Nederlands en Masteropleiding Leraar Frans	- audit - kwaliteitszorg	- onderwijs	- werkveld	- vakinhoud	- internationaal
Voorzitter drs. R.B. van der Herberg partner bij Hobéon; voorheen rector Minkema College Woerden.	x		x		
Vakdeskundige Frans drs. J. van Thiel manager schoolexamens voortgezet onderwijs moderne vreemde talen bij Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, Arnhem.	x	x	x	x	x
Vakdeskundige Nederlands Prof. dr. H. H. van den Bergh bijzonder hoogleraar toetsing en didactiek van het taalonderwijs vanwege de Vereniging van Leraren in Levende Talen en tevens werkzaam aan de Universiteit van Amsterdam.	x	x	x	x	x

Secretaris: drs. R.F. Stapert

B. Geraadpleegde documenten

- Herstelplan Masteropleiding Leraar Nederlands en Masteropleiding Leraar Frans (26 september 2012)
- Stand van zakenrapport: Hersteltraject masteropleidingen Frans & Nederlands" (20 juni 2013).

C. Geraadpleegde werkstukken (studentnummers)

Frans

- Praktijkonderzoeken van drie studenten: 500542759 – 500180882 – 500187905.
- Onderzoeksplannen van drie studenten: 500189407 – 500165428 – 500613080.

Nederlands

- Praktijkonderzoeken van tien studenten: 500608426 – 500176712 – 500542681
500120852 – 500197467 – 500020345 – 500608092 – 500632192 – 500503184
500628085.
- Onderzoeksplannen van twee studenten: 500150367 – 500653705.

¹ Op 31-5-2011 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het panel hbo-master lerarenopleidingen, nr#5187-5192- Hogeschool van Amsterdam.